

JAZYKOVÉ PŘÍRUČKY

Základní škola a Mateřská škola, Otnice, okres Vyškov

Mgr. Hana Třetinová

Číslo a název klíčové aktivity: III/2 Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT

Interní číslo: **VY_32_CJ.HT.6.01**

Stručná mluvnice česká : Bohuslav Havránek, Alois Jedlička

- Obsahuje obecné poučení o jazyce a soustavné poučení o všech částech české mluvnice
- Orientaci usnadní : obsah, rejstřík věcný a rejstřík slov a tvarů

Pravidla českého pravopisu (školní) :

Dvě hlavní části : Pravopisná pravidla a Pravopisný slovník

- Pravopisná pravidla** obsahují poučení o pravopisných jevech s příklady
- Pravopisný slovník** obsahuje velké množství slov seřazených podle abecedy

Přehledná mluvnice češtiny pro základní školy : Vlastimil Styblík a kol.

Jazykověda a její složky

Jazyk je systém vyjadřovacích prostředků.

Jazykověda (lingvistika) je věda o jazyce.

Hlavními složkami jazykovědy jsou : **nauka o slovní zásobě**,
mluvnice, **stylistika** (nauka o slohu), **dialektologie** (nauka o nářečí).

Mluvnice se dělí na :

1. Tvarosloví (nauku o druzích slov, tvarech slov a významech tvarů)
2. Skladbu (nauku o stavbě vět a souvětí)
3. Hláskosloví (nauku o hláskách i spisovné výslovnosti)
4. Nauku o tvoření slov

Psaní se řídí pravidly českého pravopisu.

1. Úkol

a) Skloňujte slovní spojení **dva dny (dni)**, ověřte správnost skloňování v SMČ.

b) Zopakujte si podle SMČ (vyhledejte poučení) :

1. druhy zájmen, uveďte je vždy s jedním příkladem

2. druhy číslovek, uveďte je s otázkou, jak se na ně ptáme

3. co je kořen, předpona, přípona a koncovka, určete u následujících slov :

povodí, smrkový, obarvit, podhorská, šijeme, (s) tužkami

4. mluvnické významy podstatných jmen a sloves a určete je u slov ve větě :

Holubi seděli na střeše domu.

2. Úkol

- a) Najděte v SMČ poučení o :
1. slovních druzích
  2. skloňování zájmena ON
  3. podmětu a přísudku
  4. hláskách

a uveďte, ve kterém § a na které **straně** jste poučení našli.

- b) Najděte v Pravidlech, jak se píší osobní a přivlastňovací zájmena v dopisech.

- c) Vyhledejte v Pravopisném slovníku tato slova, napište, co je u nich uvedeno, a vysvětlete zkratky :

- vát	- úhel
- handicap	- maličký
- široce	- my
- čtyři	- již

3. Úkol

Doplňte správně neúplná slova. Správnost ověřte ve SMČ.

Sousedov__ kočky v noci mňoukal__. Frantov__ rodiče na to nepřišl__. Že by to Michalov__ neřekl__?
Davidov__ svěřenci připravil__ ryb__ filé k večeři.
Kolumbov__ plavb__ přinesl__ velké změny i na karavelách. Seifertov__ verše stále obdivuji.
Bratrancov__ synové začal__ hned po snídani trénovat fotbal. Vincenc Maceška věděl o příjezdu Klapzubov__ jedenáctky do Doveru. Ciz__ útočníci b__l__ rychlejší než naši domácí hráči. Za těm__ proskleným__ dveřm__ se pohyboval__ dvě ženy.

Slovníky

Slovní zásoba českého jazyka je zachycena ve slovnících :

- **Příruční slovník jazyka českého** (250 tis. slov – devět svazků)
- **Slovník spisovného jazyka českého** (180 tis. hesel)
- **Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost** (45366 heslových slov)

Slovo ve slovníku vyložené se označuje jako **heslo**.

Je řazeno abecedně.

Heslo obsahuje :

1. vysvětlení věcného významu slova pomocí synonym a antonym
2. určení slovního druhu
3. tvary pokládáné za správné
4. výslovnost v hranatých závorkách

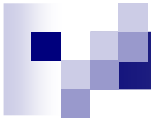
(Slovník cizích slov obsahuje slova cizí, přejatá.)

4. Úkol

Doplňte –ně-, -ě-, -je- a ověřte si správnost ve SSČ :

Porozum__l mi velmi dobře. Choval se nerozum__.
Nevzpom__l si na nic. Jeho mylná dom__ka m__
překvapila. Na ztem__lé obloze se ob__vila první jasná
hv__zda. Mám už špatnou pam__ť na tam__jší lidi.
Vym__nil čepici za pěkný slam__ný klobouk. Dal mi
lístek na ob__d. Jak se počítá ob__m kvádru?
Převypráv__l celou pov__st z pam__ti. Ob__dnal
nejv__tší dort.

CITACE :

KVAČKOVÁ, PhDr. Jaromíra. *Opakujeme češtinu v 6. ročníku (1.díl) : Přehled učiva, doplňovací cvičení, diktáty*. 1. Brno : Nová škola, 1999. 64 s. ISBN 80-85607-86-7.